

بررسی رابطه الگوی کشت با شاخص مزیت نسبی و ضریب حمایت موثر
(مطالعه موردی: محصولات کشاورزی استان آذربایجان شرقی)

کد : PD264

چکیده

با توجه به محدودیت بسیاری از نهاده ها و عوامل تولیدی در بخش کشاورزی و همچنین ویژگیهای اقلیمی و جغرافیایی متفاوت در مناطق مختلف گام برداشتن بر اساس اصل مزیت نسبی در هر منطقه از اهمیت بالایی برخوردار می باشد. با استفاده از اصل مزیت نسبی می توان الگوی منطقه ای کردن کشت را تعیین کرده و منابع را به صورت بهینه بین فعالیت های گوناگون توزیع کرد تا علاوه بر استفاده بهینه از منابع، قابلیت های تولیدی و صادراتی نیز شناسایی شده و زمینه جهت سرمایه گذاری های موثر فراهم شود. توجه به این امر در فرایند های ادغام تجاری بخصوص در پیوستن به سازمان تجارت جهانی بسیار مفید و سودمند می باشد.

استان آذربایجان شرقی نیز با توجه به شرایط اقلیمی و ساختار کشاورزی مختص خودش که در تولید بسیاری از محصولات در کشور دارای جایگاه ویژه می باشد، به عنوان یکی از قطب های مهم کشاورزی کشور شناخته شده و توجه به مزیت نسبی محصولات کشاورزی در برنامه ریزی های کشاورزی این استان می تواند گام مهمی در تولید محصولات مزیت دار و ایجاد بستر مناسب جهت حضور آگاهانه در بازارهای جهانی که مستلزم شناخت استعدادها و قابلیت های موجود در هر منطقه است را فراهم آورد.

با توجه به اهمیت موضوع در این مطالعه سعی شده است تا مزیت نسبی محصولات عمده استان با استفاده از شاخص هزینه منابع داخلی اندازه گیری شده و الگوی کشت مبتنی بر مزیت نسبی مشخص گردد. همچنین نحوه مداخله های دولت با محاسبه ضریب حمایت موثر محصولات نیز مشخص شد. در نهایت الگوی کشت مبتنی بر مزیت نسبی با الگوی کشت فعلی مقایسه و رابطه آنها با ضریب حمایتی محصولات مورد بررسی قرار گرفت.

نتایج مطالعه نشان داد که الگوی فعلی کشت محصولات کشاورزی استان آذربایجان شرقی بر اساس شاخص مزیت نسبی نمی باشد و به نظر می رسد که این الگو در ارتباط با ضریب حمایت موثر باشد. به طوریکه محصولاتی نظیر گندم دیم و جو دیم که کمترین مزیت نسبی را دارا می باشند به دلیل اینکه بیشترین حمایت را دارا می باشند بیشترین سطح زیر کشت را در استان به خود اختصاص داده اند و در نقطه مقابل محصولاتی نظیر خیار و گوجه فرنگی که بیشترین مزیت نسبی را دارا می باشند با توجه به اینکه کمترین حمایت از آنها صورت می گیرد دارای کمترین سطح زیر کشت در استان می باشند. بنابر این به نظر می رسد که اگر در سیاستگذاری های کشاورزی حمایت ها هدفمند و با لحاظ مزیت نسبی صورت گیرد، کمک قابل توجهی را در توسعه کشاورزی مناطق به همراه خواهد داشت.

واژه های کلیدی: استان آذربایجان شرقی، الگوی کشت، ضریب حمایت موثر، محصولات کشاورزی، مزیت نسبی

بررسی رابطه الگوی کشت با شاخص مزیت نسبی و ضریب حمایت موثر (مطالعه موردی: محصولات کشاورزی استان آذربایجان شرقی)

مقدمه

کشورهای در حال توسعه از جمله ایران معمولاً با کمبود سرمایه که از مهمترین منابع تولیدی محسوب می‌شود مواجه هستند. کشور ایران علاوه بر کمبود سرمایه با مشکل کمبود آب و همچنین تخریب تدریجی و نامحسوس محیط زیست نیز مواجه می‌باشد، بنابراین لزوم توجه به تولید محصولاتی که سبب استفاده منطقی و کارا از عوامل فوق‌الذکر شود و همچنین دارای سودآوری مناسب و مزیت نسبی باشند بیش از سایر موارد نمود پیدا می‌کند.

توجه به مزیت نسبی فعالیت‌های مختلف اقتصادی، یکی از جنبه‌های مهم برنامه‌ریزی اقتصادی است. مزیت نسبی یکی از معیارهای مهم اقتصادی جهت برنامه‌ریزی تولید، صادرات و واردات و به معنای توانایی یک کشور یا یک منطقه در تولید یک کالا با هزینه کمتر است (عزیزی و یزدانی، ۱۳۸۳). اگر چه مزیت نسبی محصولات کشاورزی تا حدودی تحت تاثیر پیشرفت‌های فنی و نوآوری است ولی وجود شرائط اقلیمی منحصر به فرد هر منطقه جغرافیایی است که نهایتاً مزیت نسبی محصول را تعیین می‌کند و سبب برتری مناطق تولیدی نسبت به هم می‌شود. به هر حال شناخت مزیت‌های بالقوه و بالفعل بخش کشاورزی می‌تواند همواره حضور در عرصه تجارت بین الملل را آسانتر کند (جعفری، ۱۳۷۹). با استفاده از اصل مزیت نسبی می‌توان الگوی منطقه‌ای کردن کشت را تعیین کرده و منابع را به صورت بهینه بین فعالیت‌های گوناگون توزیع کرد تا علاوه بر استفاده بهینه از منابع، قابلیت‌های تولیدی و صادراتی نیز شناسایی شده و زمینه جهت سرمایه‌گذاری‌های موثر فراهم شود. توجه به این امر در فرایندهای ادغام تجاری بخصوص در پیوستن به سازمان تجارت جهانی بسیار مفید و سودمند می‌باشد (صفوی و احمدی، ۱۳۸۴). استان آذربایجان شرقی نیز با توجه به شرایط اقلیمی و ساختار کشاورزی مختص خودش که در تولید بسیاری از محصولات در کشور دارای جایگاه ویژه می‌باشد، به عنوان یکی از قطب‌های مهم کشاورزی کشور شناخته شده و توجه به مزیت نسبی محصولات کشاورزی در برنامه ریزی‌های کشاورزی این استان می‌تواند گام مهمی در تولید محصولات مزیت دار و ایجاد بستر مناسب جهت حضور آگاهانه در بازارهای جهانی که مستلزم شناخت استعدادها و قابلیت‌های موجود در هر منطقه است را فراهم آورد.

مواد و روشها

از زمان پیدایش مفهوم مزیت نسبی دانشمندان زیادی جهت کمی کردن آن تلاش کرده اند که نهایتاً منجر به ارائه روشهای گوناگونی شده است. برخی از شاخصهای ارائه شده بوسیله سطح زیر کشت و عملکرد اندازه گیری می‌شود و نشان دهنده تمرکز و کارایی تولید در منطقه می‌باشد و برخی از شاخصها نیز توسط درآمد و هزینه واقعی اندازه گیری می‌شود. از جمله شاخص‌هایی که در مطالعات داخلی و خارجی کاربرد زیادی داشته

است و محققان زیادی آنرا مورد استفاده قرار داده‌اند و در این مطالعه نیز از آن استفاده شده است شاخص هزینه منابع داخلی (DRC)^۱ می‌باشد. تاثیر سیاست‌های دولت نیز بر تولید محصولات کشاورزی با استفاده از ضریب حمایت موثر (EPC)^۲ اندازه‌گیری شده است.

هزینه منابع داخلی (DRC)

این شاخص مزیت نسبی را در مرحله تولید اندازه‌گیری می‌کند و برای اولین بار توسط برنو در سال ۱۹۷۲ مطرح شده است. مفهوم هزینه منابع داخلی کاربردی از تحلیل عوامل تولید بر پایه ارز است. به عبارت دیگر هزینه منابع داخلی هزینه فرصت واقعی منابع داخلی است که صرف تولید یک کالا بر حسب قیمت‌های جهانی می‌شود است (هومن و حسینی، ۱۳۸۲). که با استفاده از رابطه (۱) بدست می‌آید.

$$DRC_i = \frac{\sum b_{ok} p_k^s}{p_s^o - \sum a_{oj} p_j^s} = \frac{\sum b_{ok} p_k^s}{(p_o^b - \sum a_{oj} p_j^b) E} \quad [1]$$

در رابطه (۱)

p_o^s قیمت سایه‌ای ستانده 0، p_j^s قیمت سایه‌ای نهاده قابل تجارت j، p_k^s قیمت سایه‌ای نهاده غیر قابل تجارت k، a_{oj} مقدار لازم از نهاده j برای تولید یک واحد ستانده 0 و E^* نیز نرخ سایه ای ارز را نشان می‌دهد.

در صورتیکه $DRC < 1$ یعنی خالص ارز استحصالی بیشتر از هزینه سایه‌ای نهاده‌های داخلی است لذا تولید محصول در داخل دارای مزیت نسبی می‌باشد.

در صورتیکه $DRC > 1$ به این معنی است که خالص ارز استحصالی کمتر از هزینه سایه‌ای نهاده‌های داخلی است در نتیجه تولید محصول در داخل فاقد مزیت نسبی می‌باشد.

$DRC = 1$ نشان دهنده حالت خنثی و نقطه سر به سر می‌باشد.

ضریب حمایت موثر (EPC)

این شاخص نسبت ارزش افزوده تولید محصول بر حسب قیمت‌های بازاری به ارزش افزوده محصول بر حسب قیمت‌های سایه‌ای را نشان می‌دهد. از طریق این ضریب می‌توان آثار مداخله‌های دولت را در بازار نهاده و محصول به طور همزمان مورد بحث قرار داد. این شاخص به صورت رابطه (۲) محاسبه می‌شود:

¹ . Domestic Recourse Cost
² . Effective Protection Coefficient

$$EPC = \frac{P_o - \sum a_{oj} p_j}{p_o^s - \sum a_{oj} p_j^s} \quad [2]$$

که در رابطه (۲) متغیرهای صورت کسر ارزش افزوده را با توجه به ارزش‌های بازاری و مخرج کسر نیز ارزش افزوده را با توجه به قیمت‌های واقعی نشان می‌دهد.

$EPC > 1$ نشان دهنده این امر می‌باشد که ارزش افزوده بازاری بیشتر از ارزش افزوده واقعی می‌باشد و دولت از تولید محصول حمایت می‌کند و $EPC < 1$ نیز بیانگر این مسئله است که مداخله دولت در تولید محصول به زیان تولید کننده می‌باشد.

$EPC = 1$ نشان دهنده این نکته است که دولت هیچ گونه سیاستی را بر تولید محصول اعمال نکرده است.

روش اندازه گیری متغیر های مورد نیاز

جهت برآورد شاخص‌های فوق نیازمند محاسبه قیمت‌های سایه‌ای نهاده‌ها و محصولات می‌باشیم. نهاده‌ها به دو دسته نهاده‌های قابل تجارت و نهاده‌های غیر قابل تجارت تقسیم بندی می‌شوند. نهاده‌های قابل تجارت به نهاده‌هایی گفته می‌شود که قابلیت مبادله در بازارهای جهانی را دارا می‌باشند و نهاده‌های غیر قابل تجارت به نهاده‌های اطلاق می‌شود که قابلیت مبادله در بازارهای جهانی را ندارند. جهت برآورد قیمت سایه یا نهاده‌های قابل تجارت و همچنین درآمد سایه‌ای از قیمت فوب یا سیف آنها استفاده شده است. جهت برآورد قیمت واقعی نهاده‌های غیر قابل تجارت به روشهای زیر عمل شده است.

قیمت واقعی آب

این قیمت برای هر محصول متفاوت است و قیمت برای هر محصول معادل هزینه استحصال آب از گرانترین منبع در نظر گرفته شد.

قیمت سایه ای زمین

جهت برآورد قیمت سایه‌ای زمین ابتدا محصولات زراعی به گروه‌های غلات، سبزیجات و گیاهان جالیزی تقسیم بندی شدند و سپس سطح زیر کشت هر یک از محصولات به عنوان وزن انتخاب شده و متوسط وزنی اجاره زمین در هر گروه زراعی به عنوان قیمت سایه‌ای زمین برای محصولات آن گروه قرار گرفت. بدین ترتیب هزینه فرصت زمین برابر متوسط اجاره بهاء زمین برای محصولات قابل جایگزین در منطقه قرار می‌گیرد.

قیمت سایه ای ماشین آلات

با توجه به اینکه تراکتور MF285 بیشترین کاربرد را در کشاورزی استان آذربایجان شرقی دارد هزینه واقعی این نوع تراکتور به عنوان هزینه واقعی ماشین آلات در نظر گرفته شد. برای این منظور قیمت داخلی و صادراتی این نوع تراکتور از شرکت تراکتور سازی تبریز اخذ شده و با معیار دادن قیمت صادراتی به عنوان قیمت واقعی تراکتور، نسبت قیمت صادراتی را به قیمت داخلی بدست آورده و با ضرب در هزینه ماشین آلات به کل ماشین آلات تعمیم داده شد. این ضریب با توجه به اطلاعات اخذ شده از تراکتور سازی تبریز ۱/۷۷ بدست آمده است.

ماشین آلات حالت دوگانه دارد که قسمتی از آنها جزء نهادهای قابل تجارت و قسمتی از آنها از قبیل خدمات و تعمیرات نیز جزء نهادهای غیر قابل تجارت محسوب می شود. در این پژوهش با توجه به مطالعات قبلی انجام شده ۳۶٪ این هزینه به عنوان هزینه غیر قابل تجارت و ۶۴ درصد هزینه جزء هزینه های قابل تجارت محسوب می شود (محمدی، ۱۳۸۳ و زارع ۱۳۸۴).

قیمت سایه ای نیروی کار

در این پژوهش متوسط نرخ دستمزد هر گروه زراعی محاسبه شده و بالاترین نرخ دستمزد هر محصول از هر گروه زراعی به عنوان قیمت سایه ای نیروی کار در نظر گرفته شده است.

قیمت سایه ای هزینه های بازار رسانی

با توجه به اینکه مواد اولیه بسته بندی مورد استفاده در مزرعه مانند جعبه، گونی، غیره.... بدون هیچ رانت و یارانه ای در بازار تولید و مبادله می شود در نتیجه قیمت سایه ای و بازاری آنها را یکسان در نظر گرفته شده است.

قیمت واقعی ارز

در این پژوهش جهت محاسبه قیمت واقعی ارز از روش فائو استفاده شده است. این روش در جدیدترین مطالعات فائو که در مورد مزیت نسبی در کشورهایمانند مصر و قزاقستان انجام شده، مورد استفاده قرار گرفته است. در داخل نیز جیران و جولایی (۱۳۸۴)، عزیزی و یزدانی (۱۳۸۴) و محمدی (۱۳۸۳) نیز در مطالعات خود از این روش استفاده کرده اند. لگمان مارتین (۲۰۰۴) نیز در مقاله ای این روش را برای برآورد نرخ سایه ای ارز پیشنهاد کرده اند.

در این روش نرخ سایه ای ارز بر اساس حجم صادرات و واردات کشور و همچنین تعرفه های وارداتی و صادراتی به روش زیر محاسبه می شود.

$$SCF = [(M + X) / (m(1 + tm) + x(1 - tx))] \quad [3]$$

که در رابطه (۳): SCF ضریب تبدیل، X ارزش FOB کل صادرات کشور، M ارزش CIF کل واردات کشور، tm متوسط نرخ تعرفه (مالیات) واردات، tx متوسط نرخ تعرفه صادرات می باشد. پس از محاسبه ضریب تبدیل، نرخ سایه ای ارز به صورت رابطه (۴) محاسبه می شود.

$$SER = OER / SCF \quad [4]$$

در این مطالعه قیمت واقعی ارز برابر ۹۵۱/۸ تومان بدست آمده است.

نتایج و بحث

نتایج حاصل از محاسبه هزینه منابع داخلی و ضریب حمایت موثر محصولات زراعی استان آذربایجان شرقی در جدول (۱) آمده است.

جدول ۱: شاخص های EPC و DRC برای محصولات مورد مطالعه

نام محصول	EPC	DRC
گندم آبی	1/69	0/92
گندم دیم	2/40	2/40
جو آبی	1/65	1/08
جو دیم	1/84	1/61
خیار	0/32	0/22
سیب زمینی	0/82	0.72
پیاز	1/58	0.57
گوجه فرنگی	0/38	0/35

با توجه به جدول (۱) مشاهده می شود که تولید خیار و گوجه در استان آذربایجان شرقی بیشترین مزیت نسبی را دارا می باشد و محصولاتی چون گندم دیم، جودیم و جو آبی فاقد مزیت نسبی می باشند. ضریب حمایت موثر نیز نشان می دهد که بیشترین حمایت از گندم دیم صورت می گیرد و خیار و گوجه نیز از کمترین حمایت موثر برخوردار می باشد.

رابطه بین سطح زیر کشت و شاخص مزیت نسبی

یکی از سوالات پژوهش حاضر این بود که چه رابطه‌ای بین سطح زیر کشت و مزیت نسبی محصولات آذربایجان شرقی وجود دارد و اصولاً آیا الگوی کشت در این استان بر اساس مزیت نسبی محصولات تعیین شده است یا نه؟ جدول (۲) سطح زیر کشت محصولات زراعی و باغی و شاخص‌های مزیت نسبی رانشان می‌دهد.

جدول ۲: سطح زیر کشت و مزیت نسبی

رتبه	EPC	رتبه سطح زیر کشت	سطح زیر کشت	DRC	نام محصول	ردیف
۸	۰/۳۲	۸	۲۲۷۴	۰/۲۷	خیار	۱
۷	۰/۳۸	۷	۷۷۶۶	۰/۳۵	گوجه‌فرنگی	۲
۵	۱/۵۶	۶	۸۹۴۸	۰/۶۸	پیاز	۳
۶	۰/۸۲	۵	۱۰۰۰۲	۰/۸۵	سیب زمینی	۴
۳	۱/۶۹	۲	۱۰۱۱۰۰	۰/۹۲	گندم آبی	۵
۴	۱/۶۵	۴	۲۱۲۳۵	۰/۷۵	جو آبی	۶
۲	۱/۸۴	۳	۵۸۴۳۰	۱/۶۱	جو دیم	۷
۱	۲/۴	۱	۳۴۱۶۳۰	۲/۴	گندم دیم	۸

با توجه به جدول (۲) مشاهده می‌شود که الگوی کشت استان بر اساس شاخص مزیت نسبی تعیین نشده است و محصولاتی که سطح زیر کشت بالایی دارند دارای مزیت نسبی بالا نمی‌باشند. به عنوان مثال گندم دیم که فاقد مزیت نسبی می‌باشد بیشترین سطح زیر کشت را به خود اختصاص داده است و در مقابل محصولاتی چون خیار و گوجه که بیشترین مزیت را دارا می‌باشند کمترین میزان سطح زیر کشت را به خود اختصاص داده‌اند. از جمله دلایلی که می‌توان برای موارد فوق عنوان کرد می‌توان به وجود خرید تضمینی محصولاتی چون گندم و جو و همچنین عدم تعادل در بازار محصولاتی چون خیار و گوجه و عدم ثبات در قیمت آنان را عنوان کرد.

همچنان که در جدول (۲) مشاهده می‌شود به نظر می‌رسد که سطح زیر کشت محصولات زراعی تقریباً بر اساس حمایت موثر دولت از محصول مرتب شده است. به عنوان نمونه گندم دیم بیشترین ضریب حمایت موثر را دارا می‌باشد و بیشترین سطح زیر کشت را در بین محصولات نیز دارا می‌باشد. خیار و گوجه نیز که به میزان کمتری حمایت می‌شوند در آخرین رتبه بندی سطح زیر کشت قرار دارند.

پیشنهادات

با توجه به الگوی کشت محصولات زراعی استان آذربایجان شرقی که به نظر می رسد عمدتاً بر اساس حمایت موثر از محصولات تنظیم شده است. توصیه می گردد، حمایت های دولت به صورت هدفمند از محصولاتی که مزیت نسبی بالاتری دارند بیشتر شده تا علاوه بر توسعه کشت این محصولات و به تبع آن استفاده بهینه از منابع و عوامل تولید شرایطی فراهم آید تا در هنگام مواجهه با فرآیند ادغام تجاری تولید کنندگان از توان رقابت پذیری بالایی برخوردار باشند و بادستیابی به بازارهای بزرگتر از فرایند ادغام تجاری سود ببرند. از آنجا که مقادیر بدست آمده از شاخص های حمایتی نشان دهنده حمایت های مستقیم و غیرمستقیم دولت از بازار محصول و نهاده های محصولات کشاورزی می باشد، باید کوشید تا دامنه این فعالیت ها با هدف توسعه صادرات کشاورزی این محصولات افزایش یابد.

منابع

- جعفری، ع (۱۳۷۹)، اندازه گیری مزیت نسبی فعالیت های باغبانی؛ هزینه منابع داخلی و نسبت هزینه به منفعت اجتماعی، مجموعه مقالات سومین کنفرانس اقتصاد کشاورزی، دانشگاه فردوسی مشهد.
- خسروی، ا، (۱۳۸۵)، بررسی توانمندی های تولیدی و صادراتی استان کردستان، معاونت پژوهشی دانشگاه کردستان.
- ربیعی، م، (۱۳۷۷)، تعیین مزیت نسبی محصولات کشاورزی در کشور (بررسی هزینه های تطبیقی تولید - ده محصول منتخب)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات
- زارع، ش (۱۳۸۴)، بررسی مزیت نسبی و پتانسیل های عمده محصولات عمده زراعی و تاثیر دخالت های دولت بر بخش کشاورزی استان خراسان، مجموعه مقالات پنجمین کنفرانس دوسالانه اقتصاد کشاورزی ایران، زاهدان
- صدرالاشرفی، م و وکیل پور، م (۱۳۷۹)، بررسی هزینه منابع داخلی و محاسبه مزیت نسبی تولید مرکبات در استان هرمزگان، مجموعه مقالات سومین کنفرانس اقتصاد کشاورزی، دانشگاه فردوسی مشهد.
- صفوی، ب و ف، احمدی (۱۳۸۴)، ظرفیت سنجی توانمندی های تولیدی و صادراتی محصولات باغبانی استان کردستان، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره ۵۲.
- عزیزی، ج و س، یزدانی (۱۳۸۴)، تعیین مزیت نسبی محصولات عمده باغبانی ایران، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره ۴۶
- کرباسی، ع و همکاران (۱۳۸۴)، بررسی مزیت نسبی تولید پنبه آبی در استان گلستان، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره ۵۰
- گمرک جمهوری اسلامی ایران، سالنامه آمار بازرگانی خارجی ایران، (۱۳۸۳)

محمدی، د (۱۳۸۳)، تعیین مزیت نسبی دانه‌های روغنی و بررسی مشکلات تولید آنها در استان فارس، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره ۴۷.
وزارت جهاد کشاورزی، اداره کل آمار و اطلاعات، بانک اطلاعات هزینه تولید محصولات کشاورزی، هزینه تولید محصولات زراعی استان آذربایجان شرقی در فصل زراعی ۸۴-۱۳۸۳.

Anneli Lagman-Martin,(2004), Shadow Exchange Rates for Project Economic Analysis:Toward Improving Practiceat the Asian Development Bank, Asian Development Bank.

Anonymous (2001), policy analysis study: Egypt Comparative advantage and competitiveness of major crops, Food and agriculture Organization of the United Nation.

Bruno, M.(1972),Domestic resource cost and effective protection: Clarification and synthesis, Journal of Political Economy.

FAO, FAO State, production2006.

Fatma Ahmed Shafik and Nayera Yehia Soliman,(2006), The Effect of International Changes on the Comparative and Competitive Advantages of Some Egyptian Export Agricultural Crops, Agricultural Economics, National Research Center. Egypt. Journal of Applied Sciences Research, 2(9): 629-636, 2006.

Fane,U.(1995) ,The average and marginal domestic resource cost of foreign exchange, Oxford Economic Papers, 47.PP.663-675.

Nelson, G.C. and M. Panggabean, (1991), “The Costs of Indonesian Sugar Policy: A Policy Analysis Matrix Approach.” American Journal of Agricultural Economics, Vol. 73.

Investigation of crop pattern relation to comparative advantage and effective protection coefficient (case study: Eastern Azarbaijan)

abstract

It is impossible to have mindful presence in the global markets without suitable commercial policies for many of the developing countries such as IRAN. Agricultural sector as one of the important economic sectors in the country needs more attention than other sectors because of its natural potential, comparatively effective role in the food security in the country. Because of different economic and climatologic characteristics in each region, taking steps on the base of comparative advantage is very important. In this study measuring, and analyzing the comparative advantage of agricultural staple crops is tried in Eastern Azarbaijan “which is one of the most important agriculture regions in Iran” using domestic resource cost (DRC) and effective protection coefficient (EPC) methods.

The results showed that the exiting cropping pattern was not allotted with comparative advantage but is related to the effective protection coefficient.